

9. Hafta: Resmi Yayınlar: Resmi Gazete, Düstur, Kanunlar Dergisi, T.B.M.M. Tutanak Dergisi

Resmi Yayınlar

Resmi Gazete, Düstur, Kanunlar (Kavanin) Dergisi, T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Yürürlükteki Kanunlar Külliyyatı, Yürürlükteki Bazı Kanunların Mülga Hükümleri Külliyyatı, Kanun Hükmünde Kararnameler Külliyyatı, Yürürlükteki Tüzükler Külliyyatı, Bakanlar Kurulu Kararıyla Yürürlüğe Konulan Yönetmelikler Külliyyatı mevzuat kaynaklarımıza ilişkin başlıca resmi yayınlardır. Söz konusu yayınların ortaya çıkışı, içeriği, kapsamı ve kullanım şekilleri ile ilgili açıklamalar, ülkemizde resmi olarak mevzuat kaynaklarının hangi düzeyde denetim altına alındığı konusunda fikir verecektir. Şimdi bu yayınları sırası ile ele alalım.

Resmi Gazete

Takvim-i Vakayî Osmanlı Dönemi'nde çıkarılmış ilk resmi gazetedir. Diğer bir deyişle bugünkü Resmi Gazete, Takvim-i Vakayî'nin bir uzantısı ya da devamı niteliğini taşımaktadır.

İkinci Mahmut İzmir'de çıkan Fransızca bir gazetenin, Türk davasını hararetle savunduğunu görmüş, Rus ve İngiliz sefirlerinin sürekli şikayetlerinden bunun değerini takdir ederek, aynı zamanda bir cevap hazırlamış olmak üzere, gazetenin sahibi Blacque Beyi İstanbul'a çağırılmış ve kendisinden çıkarılacak olan Türk gazetesinin tesisine yardım etmesini istemiştir. Bu konuda bir hatt-ı hümayun yayınlamıştır.

İlk Türkçe gazete olan "Takvim-i Vakayî"nin basılması için özel "Takvimhane-i Amire Matbaası" ile "Takvim Nezareti" yayınevi seferber edilmiş ve bu işin başına resmi tarihçi Mehmet Esat Efendi getirilmiştir (Jeltjakov, 1972: 45).

İlk sayısı 11 İkinci Teşrin (Kasım) 1831 tarihini taşıyan ve haftada bir defa çıkan Takvim-i Vakayî kısmen resmi, kısmen de gayri resmi çeşitli haberler yayımlamaktaydı. Gazete bu tarihte, büyük memurlara dağıtılmak, isteyenlere (seneliği 120 kuruşa) verilmek üzere 5.000 nüsha olarak basılmıştır.

Devlete ilişkin önemli haberler verdiği için Takvim-i Vakayî'nin önemi oldukça artmıştır ancak bir türlü düzenli olarak yayımı sağlanamamıştır. 1832'den 1838'e kadar yılda ortalama otuzar nüsha çıkarılmıştır. 1839 yılı, Gülhane Hatt-ı Hümayunu'nu ayrıca bir ilave halinde ilan eden Takvim-i Vakayî için ölümünden sonra dirilme yılı sayılabilir. Mısır meseleleri sırasında düzenli olarak çıkmayan gazete yerine "Varaka-i Mahsusa"lar yayımlanmıştır. Bu durum uzun süre devam etmiştir. Takvim-i Vakayî'nin bu durumunu görenler ona, "tarihi yeni, kendi eski gazete" lakabını vermişlerdir. Takvim-i Vakayî 1878 yılına kadar yayımlanmıştır. Bu tarihten sonra çeşitli aksaklıklara uğrayan gazetenin son nüshası 2119 numaralıdır. 1891 de Takvim-i Vakayî tekrar yayına başladıysa da bir yıl üç ay sonra kapanmıştır. Bu süre içinde de 238 nüsha çıkmıştır. Reşit Mümtaz Bey Takvim-i Vakayî'ye memur edildiği zaman gazeteyi tekrar yayımlamaya başlamıştır. Fakat kısa bir süre sonra bir mürettip hatası yüzünden tamamen kapanmıştır. Takvim-i Vakayî 1908 inkılabından sonra, 1 Eylül 1908'de tekrar basım meydanında gözükmüş ve İstanbul Hükümeti'nin dağılmasına kadar yayımlanmıştır. Çıkan nüshaların adedi 4608'dir (Gerçek, 2001: 120-123).

23 Nisan 1920 tarihinde T.B.M.M.'nin oluşumundan sonra dahi İstanbul Hükümeti'nce bir yandan Takvim-i Vakayî'nin yayımına devam edilirken 7 Teşrin-i Evvel (Ekim) 1336 (1920) T.B.M.M. Hükümetinin Resmi Gazetesi olarak Ceride-i Resmiye, haftada bir yayımlanmak kaydıyla yayıma başlamıştır.

10 Eylül 1923 tarihini taşıyan 22. sayıdan itibaren ise gazete, Resmi Ceride adı ile yayımlanmıştır. 40. sayıya kadar T.B.M.M. Hükümeti'nin Resmi Gazetesi olarak yayımlanan Resmi Ceride, 29 Teşrin-i Evvel 1923 tarihinde Cumhuriyetin ilanı dolayısıyla Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nun bazı maddelerinin düzeltilmesine dair 364 sayılı kanununun yayımlandığı 7 Teşrin-i Sâni (Kasım) 1923 tarihli 41. sayıdan itibaren T.B.M.M.

Hükümeti'nin Resmi Gazetesi olarak yine aynı ad altında yayımına devam etmiştir. Resmi Ceride'nin yayım tarihleri düzensiz ve aralıklı olmuş, bu durum 6 Haziran 1341 (1925) tarihine kadar devam etmiştir. Ancak Bakanlar Kurulu'nun 24 Mayıs 1341 tarih ve 1970 sayılı kararnamesiyle yürürlüğe konulan "Resmi Ceridenin Sureti Muntazamada Neşir ve Muamelatının İcrası Hakkındaki Talimatname"nin kabulüyle düzenli olarak basımı ve yayımı mümkün olmuştur. Resmi Ceride, 17 Kanun-ı Evvel (Aralık) 1927 tarihini taşıyan 763. sayısından itibaren Hakkı Tarık Us'un teklifiyle "Türkiye Cumhuriyeti Resmi Gazete" adını almış ve o günden bugüne düzenli olarak yayımlanmaya başlanmıştır (Türkiye..., 1972: XVII-XVIII).

Resmi Gazete 1 Mart 1977 tarihinden itibaren normal (oktav) boyda çıkarılmakta ve dört bölüm halinde yayımlanmaktadır. Baskı tekniği ile ilgili problemler halledildiği takdirde Resmi Gazete'nin dört bölüme ayrılması, özellikle Resmi Gazete'den resmi ilanların çıkarılarak ayrıca Resmi İlanlar Gazetesinin yayımlanması tasarruf, kütüphane hizmetleri ve okuyucular bakımından yararlı olacaktır (Karayalçın, 1978: 39).

Resmi Gazete'de 23.5.1928 tarih ve 1322 sayılı Kanunların ve Nizamnamelerin Sureti Neşir ve İlanı ve Meriyet Tarihi Hakkında Kanun (Kanunların..., 1928) ve 10.10.1984 tarih ve 3056 sayılı Kanun uyarınca Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü'nün sorumluluğunda yayımlanmaktadır. Günlük baskısı 50.000 adet olan Resmi Gazete, Yasama-Yürütme ve Yargı Bölümleri ile çeşitli resmi ilanları kapsayan İlan Bölümü'nden meydana gelmektedir. 1322 sayılı Kanunun 1. maddesi uyarınca Yasama-Yargı Bölümü'nde;

- Kanunular,
- T.B.M.M. Kararları,
- Kanun Hükmünde Kararnameler,
- Tüzükler,
- Yönetmelikler,
- Bakanlar Kurulu'nun kurulması, atanması, görevini sürdürmesi, Bakanların istifa ve atanmaları, kuruluşların bağlı oldukları Bakanlığın değiştirilmesi, Cumhurbaşkanlığı'na vekillik etme, bakanlara vekillik etme, atama kararları gibi tezkereler,
- Uluslararası Antlaşmalar ve Sözleşmeler,
- Cumhurbaşkanlığına vekalet gibi işlemler,
- Türk Parasının Kıymetini Koruma Kararları,
- Bazı Bakanlar Kurulu Kararları,
- Cumhurbaşkanı'nın imzasını içeren atama kararları (üçlü ya da ikili kararlar),
- Üniversite Yönetmelikleri,
- Anayasa Mahkemesi Kararları,
- Yargıtay Kararları, (İçtihadı Birleştirme)
- Danıştay Kararları, (İçtihadı Birleştirme)
- Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kararları,
- Uyuşmazlık Mahkemesi Kararları,
- Sayıştay Kararları,
- Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kararları,
- Yüksek Seçim Kurulu Kararları,
- Genelgeler,
- Tebliğler ve Sirkülerler yer almaktadır (Merdanoğlu, 1994: 111).

İlan Bölümünde ise;

- Tebligat Kanunu'nun 29. maddesine göre yayımlanan;
 - a) Ceza Mahkemeleri'nce verilen kararlar,
 - b) Hukuk Mahkemeleri'nce verilen kararlar,
 - c) İdare ve Vergi Mahkemeleri'nce verilen kararlar,

- Genel ve katma bütçeli kamu kurum ve kuruluşlarının, belediyelerin, il özel idarelerinin artırma ve eksiltme ilanları,
- İmâr planları, vakıf senetleri gibi özel kanunlarında Resmi Gazete’de yayımı öngörülen ilanlar yer almaktadır (Mevzuat..., 1991: 9).

Resmi Gazete’de hangi yönetmeliklerin yayımlanacağı konusu çeşitli tartışmalara yol açmıştır. 1982 Anayasası (m. 124) yönetmelikler konusunu düzenlerken, 1961 Anayasası’ndan farklı olarak, bir yandan Başbakanlığı yönetmelik yapmaya yetkili kuruluşlar arasında saymış, öte yandan da “Hangi yönetmeliklerin Resmi Gazete’de yayımlanacağı kanunda belirtilir” hükmünü getirmiştir.

Anayasa’nın yürürlüğe girmesinden sonra, yönetmeliklerle ilgili hükmün uygulama biçimi konusunda değişik görüşler ileri sürülmüştür: Bir görüşe göre, her yasa yönetmelik çıkarılacağını öngörürken, Resmi Gazete’de yayımlanması gerekiyorsa bunu da belirtmek zorundadır; bir başka görüşe göre de, hangi yönetmeliklerin Resmi Gazete’de yayımlanacağı bir özel kanun ile belirlenecektir (Tan, 1985: 64).

Kurucu Meclis döneminde “Resmi Gazete’de Yayımlanacak Olan Yönetmeliklere İlişkin Kanun Tasarısı” Danışma Meclisi Başkanlığı’na sunulmuş, ancak kanunlaşma olanağı bulamamıştır. Genel seçimler sonucu oluşan Hükümet, aynı Tasarayı, aynı gerekçe ile T.B.M.M. Başkanlığı’na 27.4.1984 tarihinde sunmuş ve 24.5.1984 tarih ve 3011 sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanacak Olan Yönetmelikler Hakkında Kanun kabul edilmiştir (Resmi Gazete’de..., 1984: 14).

3011 sayılı Kanuna (m. 1) göre, Başbakanlık, bakanlıklar ve kamu tüzel kişilerinin; a) İşbirliğine, yetki ve görev alanlarına ait hükümleri düzenleyen, b) Kamu personeline ait genel hükümleri kapsayan, c) Kamuyu ilgilendiren yönetmelikler Resmi Gazete’de yayımlanır. “Ancak, milli emniyet ve milli güvenlik ile ilgili olan ve gizlilik derecesi taşıyan yönetmelikler yayımlanmaz.”

Kanun (m. 2) “Mahalli idarelerce düzenlenen ve bu idarelerin yetki ve görev alanlarına giren yönetmelikler, mahallinde çıkan gazete ve diğer yayın organları ile ilan olunur” hükmünü de getirmiştir (Tan, 1985: 65).

Yönetmeliklerin tümü için Resmi Gazete’de yayımlanma zorunluluğu getirilmemesinde mahalli idareler tarafından çıkarılan yönetmeliklerin sayıca çokluğu önemli rol oynamıştır.

Resmi Gazete’de aranılan metnin tarih ve sayısı biliniyor ise bu bilgilerden yararlanarak ilgili yıl fihristi incelenip, aranılan metnin yayımlandığı Resmi Gazete saptanabilmektedir. Sadece tarihi ya da sayısı biliniyor ise, aynı şekilde yaklaşık olarak yayımlanmış olabileceği yıl tahmin edilip, o yıla ait fihristler incelenerek Resmi Gazete saptanabilmektedir. Eğer aranılan metnin tarihi, sayısı, türü (kanun, kanun hükmünde kararname, tüzük, bakanlar kurulu kararı gibi) tamamlayıcı unsurları bilinmiyor da “...hakkında metin” şeklinde bir ipucundan yararlanarak Resmi Gazete’ye erişilmek isteniyorsa, yasama yıllarına göre yıllık olarak Resmi Gazete’de yayımlanmış metnin özgün başlığına göre düzenlenmiş fihristleri tek tek incelemek gerekmektedir (Merdanoğlu, 1994: 111-112).

Mevzuattaki değişiklik ve gelişmeleri günü gününe tespit edebilmek için Resmi Gazete’nin düzenli bir şekilde takip edilmesi gerekir. T.B.M.M.’nin her toplantı yılının sonunda, o toplantı yılı süresince Resmi Gazete’de yayımlanmış olan hususları ve bunların Düstur’daki yerlerini gösteren fihristler de hazırlanmakta ve bunlar Resmi Gazete ile birlikte dağıtılmakta idi. Sonradan bu usulden vazgeçilmiş, fihristlerin ayrıca satılması gibi okuyucu ve döner sermaye için ayrı bir külfet teşkil eden bir çözüm yolu benimsenmiştir. Üç ayda bir yayımlanan fihristler tekrar Resmi Gazete abonelerine ücretsiz gönderilmeye başlanmıştır (Karayalçın, 2001: 67).

Resmi Gazete’nin günlük olarak çıkan her sayısında yayımlanan mevzuat ile diğerleri gazetenin son sayfasındaki günlük “içindekiler” bölümünde sayfa numarası yazılarak gösterilmektedir. Bununla, okuyucunun gazeteyi incelemeden önce ilk anda içindekiler

hakkında bilgi sahibi olması ve ilgisini çeken konuyu daha kolay bulabilmesi amaçlanmaktadır.

Ayrıca yılda bir çıkarılan Resmi Gazete fihristlerinde yıl içerisinde çıkarılan Resmi Gazetelerde yayımlanan mevzuat; mükerrer sayılı Resmi Gazeteleri Gösterir Liste, Kanunlara ait Alfabetik Fihrist, Kanunlar, T.B.M.M. Kararları, Kanun Hükmünde Kararnameler, Tüzükler, Bakanlar Kurulu Kararları gibi bölüm başlıkları içerisinde, sayı ve isimlerinin karşısında Resmi Gazete tarih ve sayısı ile Düstur tertip ve cilt numaraları yazılmak suretiyle gösterilmektedir. Bu fihristler 1991 yılından itibaren üç ayda bir yayımlandıkları tarihleri itibariyle, bir kez de yıllık ve nümerik olarak yayımlanmaktadır. Resmi Gazete’de aranılan mevzuat;

- Çıkarıldığı tarih bilindiği takdirde; o yılın Resmi Gazete Fihristinden ve niteliği itibariyle yer alabileceği bölüm içinden,

- Çıkarıldığı tarih bilinmediği takdirde; en son fihristten geriye doğru gidilmek ve niteliği itibariyle yer alabileceği bölüm taranmak suretiyle bulunabilecektir (Mevzuat ..., 1991: 9-10).

Düstur

Düstur; kaide, kanun, nizam anlamlarına gelmektedir. Düstur, belirli zamanlarda kabul edilen mevzuatın taşıdığı tarihlerin sırasına göre hazırlanarak tertiplere ayrılmış ve her tertip de muhtelif ciltlerden meydana gelmiştir.

Tanzimat Fermanı ile başlayan yasalama girişimleri sonunda, devlet eliyle ilk kez kanun ve tüzükler 1851 yılında başlıksız bir yayın kaynağında yayımlanmıştır. Daha sonra da Ahmet Cevdet Paşa 1863 tarihine kadar Osmanlı Dönemi hukuki kaynaklarını derleyerek “düstur” adı altında yayımlamıştır (Merdanoğlu, 1994: 112). Düstur-u Atik 582 sayfadan oluşmaktadır ancak nüshalarının mevcudu pek bulunmamaktadır. Düstur-u Atik’te mevcut kanun ve nizamlardan hükümleri yürürlükte olanlara, sonradan yürürlüğe konulmuş bulunanlar da ilave edilmek suretiyle mevzuat 1866 tarihinde Düstur adıyla yeniden bastırılmıştır (Türkiye ..., 1972: XIX).

Günümüzde ise Düsturlar 23/5/1928 tarih ve 1322 sayılı Kanun’un 15. maddesi ile 3056 sayılı Başbakanlık Teşkilatı Hakkındaki Kanun’un 10. maddesine göre Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü’nce yayımlanmaktadır. Buna göre Düsturlarda;

- Kanunlar,
- Tüzükler,
- Bakanlar Kurulu Kararı ile Yürürlüğe Konulan Yönetmelikler,
- Uluslararası Antlaşmalar,
- Anayasa Mahkemesi Kararları,
- İçtihadı Birleştirme Kararları
- İmtiyaz Sözleşmeleri bulunmaktadır.

Düsturlar belirli dönemler için tertiplere ayrılmışlardır. Bu tertiplerden;

Birinci Tertip Düsturlar: 1863 - 1908 devrine ait mevzuatı içine alan düsturlardır. 1279 - 1302 hicri yıllarında bastırılmış olan 1 - 4. ciltler ve bunların 1 - 4 zeyli (ekleri) ile taşıdıkları tarihlere göre vaktinde bastırılmayıp, sonradan 1937 - 1943 yılları arasında basılan 1886 - 1908 tarihleri arasında yürürlüğe giren mevzuatı içeren 5 - 8. ciltler olmak üzere toplam 8 cilt ve 1 - 4 zeyilden ibarettir. 5 - 8. ciltler yeni harflerle basılmıştır.

İkinci Tertip Düsturlar: Meşrutiyetin ilanı tarihi olan 10 Temmuz 1908’den 23 Nisan 1920 tarihine kadar Osmanlı Devleti’nce kabul olunan mevzuata ait olup 12 cilttir. 12. ciltteki mevzuat Milli Mücadele sırasında İstanbul Hükümeti’nce kabul edilen ve Büyük Millet Meclisi tarafından hükümsüz sayılan kanun ve kararlardan ibarettir. İkinci Tertip, Düstur

Adliye Nezareti İhsaiyyat ve Müdevvenat-ı Kanuniye Müdüriyeti (Adalet Bakanlığı İstatistik ve Kanunları Derleme Müdürlüğü) tarafından hazırlanmış, İstanbul'da Matbaa-i Amire'de basılmıştır.

Üçüncü Tertip Düsturlar: 23 Nisan 1920'den 27 Mayıs 1960 tarihine kadar süren dönemdeki mevzuatı içine alır ve 41 cilttir. Başvekalet Neşriyat ve Müdevvenat Umum Müdürlüğü tarafından hazırlanan Üçüncü Tertip Düstur'un birinci cildi 1953 yılında Başvekalet Devlet Matbaası'nda basılmıştır.

Dördüncü Tertip Düsturlar: 27 Mayıs 1960 - 1 Kasım 1961 tarihleri arasında Milli Birlik Komitesi tarafından ve Kurucu Meclis (Milli Birlik Komitesi+Temsilciler Meclisi) tarafından yayımlanan kanunları içermektedir. Başbakanlık Neşriyat ve Müdevvenat Genel Müdürlüğü'nce hazırlanan Dördüncü Tertip Düstur, 1961 yılında Başbakanlık Devlet Matbaası'nda bir cilt (iki kitap) olarak basılmıştır.

Beşinci Tertip Düsturlar: 1 Kasım 1961 tarihinden günümüze kadar olan mevzuatı kapsamaktadır. Başbakanlık Neşriyat ve Müdevvenat Müdürlüğü'nce hazırlanan Beşinci Tertip Düstur'un birinci cildi, 1962 yılında Başbakanlık Devlet Matbaası tarafından basılmıştır. 2000 yılı itibariyle 40 cilt yayımlanmıştır.

Düsturlardaki metinler kronolojik sıraya göre yer almaktadır. Düstur ciltleri bir önceki yılın Kasım ayından bir sonraki yılın Ekim ayı sonuna kadar çıkan mevzuatı kapsamaktadır.

Düstur Fihristleri: Her cildin ilk sayfasında cildin hangi tür metinleri kapsadığı, kanun ve kanun hükmünde kararnameler, T.B.M.M. kararları ile antlaşma ve sözleşmelerin hangi sayılarını içerdiği kısaca yazılmaktadır.

Ayrıca her cildin baş tarafında (tarihlerine göre) ve sonunda adlarının baş harflerine göre (alfabetik) fihrist olmak üzere iki fihrist yayımlanmaktadır. Tarihi fihristlerde, ayrıca mevzuat kendi içinde, "Kanunlar", "T.B.M.M. Kararları" gibi türlerine göre bölümlere ayrılmış bulunmaktadır. Her metin ilgili olduğu bölüm içerisinde kabul tarihi ve numarası ile ismi ve düsturun hangi sayfasında yer aldığı gösterilmek suretiyle yazılmaktadır.

Osmanlı dönemine ait I. ve II. Tertiplerin Genel Fihristleri Üçüncü Tertip Düsturların da 1 - 38. ciltlerini kapsayan "Genel Tahlili Fihrist I" Üçüncü Tertibin 39 - 41. ciltlerini, Dördüncü Tertibin I. cildi ile Beşinci Tertibin 1 - 9. ciltlerini kapsayan "Genel tahlili Fihrist II" adı altında genel fihristleri yayımlanmıştır.

Düsturlardan aranan metnin türü, çıkarıldığı tarih ya da dönem, mevzuat metninin adı ve sayısı gibi bilgilerden hareketle ilgili fihristlerden yapılan taramalar sonucu bulunması mümkündür. Şöyle ki:

a) Yalnız tarihi bilinen mevzuat:

- Mevzuatın tarihine göre önce kaçınıcı tertip Düsturda olduğu tespit edilir.

- İlgili tertibin içerisindeki ciltlerin baş taraflarındaki cildin içinde mevcut mevzuatın yayım yılından hangi ciltte olduğu bulunur.

- Ait olduğu cildin tahlili fihristinden de mevzuatın türüne göre ayrılmış bölüm içerisinde yapılacak taramalardan aranan mevzuatın yer aldığı sayfaya ulaşılır.

b) Yalnız sayısı bilinen mevzuat: Cumhuriyet döneminde çıkarılan mevzuatın üç tertip olduğu dikkate alınarak her üç tertibin bu sayıyı içeren cildi bulunur. Bu cildin fihristindeki mevzuat türüne göre ayrılan bölümden sayıya karşılık gelen mevzuatın adı ve sayfası bulunabilir (Mevzuat ..., 1991: 10- 2).

Her yasama yılında 1000 kadar düstur yayımlanmaktadır. Düsturlarda yayımlanmış olan eski tarihli metinlere de ulaşmak zor olmaktadır. Bu kaynaklarda yayımlanmış bulunan hukuki metinlerin kolayca bulunmasına yarayan "Tahlili Fihrist" ve "Genel Tahlili Fihrist"

gibi fihristlerin güncelleştirilmesi yapılmamıştır. Düstur ciltlerinin baş ya da son kısımlarında içindikileri içeren metinlerle ilgili fihristler var ise de, bu fihristler düstur ciltlerine ulaşıldığında işe yaramaktadır. Cildi bilinmeyen düsturlar için yine Resmi Gazete fihristlerinden yararlanmak gerekmektedir. Çünkü Resmi Gazete fihristlerinde aynı zamanda hukuki metnin yayımlandığı düsturların ciltleri de gösterilmektedir (Merdanoğlu, 1994: 112). Yapılan açıklamalardan da anlaşılacağı üzere Düstur, Resmi Gazete'nin tabii bir tamamlayıcısı durumundadır.

Kanunlar Dergisi (Kavanin Mecmuası)

Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kendi üyeleri için hazırlanan bu kitabın basımına "Kavanin Mecmuası" adı altında 1923 yılında başlanmış, 28 - 35. ciltler Kanunlar Dergisi, 36 - 41. ciltler ise Kavanin Mecmuası adı altında yayımlanmıştır. 42. ciltten itibaren yine Kanunlar Dergisi adı ile yayımlanmaktadır. Kanunları ve T.B.M.M. Kararlarını içeren bu eserleri ancak kütüphanelerde bulmak mümkündür. Bu kaynağın özelliği her kanunun sonunda o kanunun Tutanak Dergisi'ndeki müzakere, cilt ve sayfalarına ait çok faydalı bilgileri içermesidir. Bu bilgilerin neden düsturda yayımlanmadığını anlamak mümkün değildir (Karayalçın, 2001: 67).

Her cilt, bir meclis yılı içinde çıkarılan kanunlarla o dönemde kabul edilen meclis kararlarının resmi metinlerini içermektedir. Kişiler tarafından yayımlanan kanun metinlerindeki çeşitli hataları tespit için bu esere müracaat etmek gerekmektedir. Çünkü Meclis tarafından kabul edilen kanunların tam metinleri bu dergide yer almaktadır. Buna karşılık günlük gereksinimleri karşılayacak özellikte değildir. Uygulamada büyük önemi olan tüzük ve yönetmelikleri içermediği gibi fihristi de pek kullanışlı değildir (Hirş, 1948: 33).

Esas itibariyle Milletvekillerine dağıtmak üzere bastırılan bu dergi ayrıca Bakanlıklara da gönderilmekte fakat dışarıya satılmamaktadır.

T.B.M.M. Tutanak Dergisi

Eski adı "Zabit Ceridesi" olan Tutanak Dergisi'nde:

- T.B.M.M.'nde (1961-1980 döneminde Millet Meclisinde ve Cumhuriyet Senatosu'nda ve ayrıca birleşik oturumda) yapılan genel kurul görüşmelerinin tutanakları,

- Bu görüşmelere dayanak teşkil eden metinleri,

- Özellikle kanun teklif ve tasarıları,

- Komisyon raporlarını, bunlara ait gerekçeleri,

- Teklif ve tasarı metinleri, bu metinlerde komisyonlarda yapılan değişiklik veya ilaveleri ve bunların –var ise- komisyon raporlarında yer alan gerekçeleri yer almaktadır.

Teklif veya tasarının gerekçesi, metni, komisyon raporları ve komisyonlarda kabul edilen metinleri bir arada "S.Sayısı..." (Sıra Sayısı) başlığı ile numara almakta ve bu metin, genel kurulda ilk görüşüldüğü toplantıya ait tutanağın sonunda bulunmaktadır.

Dolayısıyla bir kanun veya bir kanunun maddesi ile ilgili teklifin veya tasarının metinlerini, gerekçesini ve bu metinde komisyonlarda ne gibi değişiklikler olduğunu ve hatta raporda yazılı ise gerekçesini tespit etmek için Tutanak Dergisi'nin ilgili sıra sayısını bulmak ve o konuda genel kurulda görüşme yapılmış ise ilgili genel kurul görüşmelerini incelemek gerekmektedir. Bir kanunla ilgili olarak Tutanak Dergisi'nde yayımlanan Millet Meclisi (veya Cumhuriyet Senatosu) görüşmelerinin hangi cilt ve sayfada bulunduğunu tespit etmek için o kanunun yayımlandığı Kanunlar Dergisi'nden görüşmelerin yayımlandığı Tutanak Dergisi'nin cilt ve sayfasını bulmak ve orada yapılan atıftan yararlanmak en pratik yoldur.

Tutanak Dergisi, 24.1.1983 tarihinden itibaren "T.B.M.M. Tutanak Dergisi" adı ile yayımlanmaktadır. Milli Güvenlik Konseyi dönemine ait Tutanak Dergisi de yayımlanmıştır. C.I. (19 Eylül 1980 – 17 Aralık 1980), 1982 ; C.II. (18 Ekim 1983 – 6 Aralık 1983). Danışma Meclisi Tutanak Dergisi ise 23 cilt halinde yayımlanmıştır (1981-1983) (Karayalçın, 2001:

69). T.B.M.M. Tutanak Dergisi, T.B.M.M. Kütüphanesi tarafından scannerden taranarak günümüzden 1920'ye doğru elektronik ortama aktarılmakta (PDF - Portable Document Format) ve indeksleri hazırlanmaktadır. Eylül 2003 tarihi itibarıyla 18. dönem Tutanak Dergileri'ni dijital ortama aktarma çalışmaları tamamlanmıştır.

T.B.M.M. Tutanak Dergisi, yasaların hangi gerekçe ile ve hangi görüşmeler sonucu ne şekilde oluşturulduğu tespit etmek ve herhangi bir yasanın oluşturuluma şartlarını inceleyebilmek açısından son derece önemli bir hukuk kaynağıdır.

Kaynaklar

- Gerçek, Selim Nüzhet. (2001). **İlk Derleme Müdürü Selim Nüzhet Gerçek: Yaşamı, Yapıtları, Kitaplarına Girmemiş Seçme Yazıları**. Haz. M. Türker Acaroğlu. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Hirş, Ernst E. (1948). **Pratik Hukukta Metot**. 2. bs. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi.
- Jeltjakov, A. D. (1972). **Türkiye'nin Sosyo - Politik ve Kültürel Hayatında Basın (1729 - 1908): Matbaacılığın 250. Kuruluş Yıldönümüne Armağan**. Moskova: Nauka Yayınevi.
- "Kanunların ve Nizamnamelerin Sureti Neşir ve İlanı ve Meriyet Tarihi Hakkında Kanun". (1928). **T.C. Resmi Gazete** (904, 04.6.1928).
- Karayalçın, Yaşar. (2001). **Hukukda Öğretim - Kaynaklar – Metod Problem Çözme**. Gmş. 5. bs. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü.
- Karayalçın, Yaşar. (1978). "Resmi Gazete'nin Yeni Şekli Hakkında Notlar". **Ankara Barosu Dergisi** (1): 38 - 41.
- Merdanoğlu, Hüsnü. (1994). "Hukuk Metinlerimizin Sorunları ve Çözüm Yolları". **Amme İdaresi Dergisi** 27 (1) : 108 – 128.
- Mevzuat Araştırma Kılavuzu**. (1991). Ankara: Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü.
- "Resmi Gazete'de Yayımlanacak Olan Yönetmelikler Hakkında Kanun". (1984). **T.C. Resmi Gazete** (18418, 01.6.1984).
- Tan, Turgut. (1985). "Resmi Gazete'de Yayımlanacak Yönetmelikler ve Resmi Gazete Yayınları Üzerine". **Amme İdaresi Dergisi** (1): 64 - 70.
- Türkiye Cumhuriyeti Kanunları**. (1972). Hazl. Fahri Çoker ve Sadi Kazancı. Ankara: Ayyıldız Matbaası.